

VEEÄÄRSED KUNSTIKESKUSED: Linnamiljööös asuvates muuseumides, galeriides ja kunstikeskustes paigutub inimese loodu täiuslikult samuti inimese dikteeritud ruumi, järjest enam tõmbab aga inimesi kultuuri- ja kunstikogemusi otsima hoopis vee äärde või metsadesse. **Annika Toots** uurib veeäärseid kunstikeskusi ja tuletab meelde, et Eestiski on paar merelinna.

Kui kunst põrkub loodusega

Maa ilma mastaabis on tekkinud veekogude äärde rohkelt olulisi kunstikeskusi, kus kohtuvad kultuur ja äri ning looduse ja kultuuri sünergia toodab uusi innovaatilisi ideid. Lisaks praktilistele funktsioonidele on nende keskuste eesmärgiks pakkuda kõikidele meelele midagi: visuaalset naudingut, rikastavat kogemust, uusi teadmisi, ka maitseelamust ning looduse pakutavat füüsilist kogemust, mida tunda, näha, kuulda või nuusutada. Seda võib nimetada totaalseks kogemuseks. Siinse artikli eesmärk ei ole täielikult kaardistada eksisteerivaid veeäärseid kunstikeskusi, vaid pakkuda mõned värvikamad näited eri mandritel toimivatest kunstikatalüsaatoritest.

Artipelag Rootsis

Üheks parimaks näiteks looduse ja kunsti kohtumispai­gast on Artipelagi-nimeline kaasaegse kultuuri keskus Rootsis, vaid 20 minuti kaugusel riigi pealinnast ja Põhjamaade kultuurilisest keskusest Stockholmist. Artipelagis on ühendatud kunst, kultuur ja Stockholmi saarestik. Keskuse eesmärk on olnudki ületada piire erinevate valdkondade vahel ning tekitada hübriidne keskus keset loodust, kus kohtuvad kõikvõimalikud kultuurilised tegevused. Visuaalse kontrasti moodustavad siin Rootsi saarestikele omane loodus ja monumentaalselt kivirahnude ja metsiku looduse vahelt kerkiv rafineeritud, kuid samas robustne Artipelagi keskuse hoone.

Arhitekt **Johan Nyréni** eesmärk oli kavandada hoone, mis oleks harmoonias oma loodusliku keskkonnaga. Keskus on ligitõmbav ja atraktiivne, sest ta pakub midagi nii arhitektuuri-, kunsti- kui ka loodushuvilistele. Mitmekülg­sus ei piirdu aga Artipelagi hoone ja ümbritseva maastikuga, vaid avaldub ka keskuse sisulises programmis. 32 000 m² suurusena on see üks Stockholmi suuremaid galeriisid, millesse on integreeritud ka Artbox, mis võib mahutada kuni 1000 külalist erinevate kultuuri-sündmuste jaoks.

2017. aasta programmi tähtsamad sündmused Artipelagi keskuses on Briti keraamiku Edmund de Waali ja Itaalia maalikunstniku Giorgio Morandi dialoognäitus ning Norra skulptori Bård Breiviku (1948–2016) ülevaatenäitus.

Power Plant Kanadas

Kuna paljud linnad on seoses kunagiste kaubateede või ka hilisemate tootmisprotsessidega rajatud just veekogude äärde, siis leiab nendest paikadest sageli varem olulise tähtsusega erinevaid vabrikuid, mis nüüdseks on saanud uue tähenduse ja sisu.

Üheks selliseks näiteks on Torontos asuv The Power Planti nimeline kunsti- ja kultuurikeskus, mis on ennast sisse seadnud Kanadas Ontario järve kaldal 1920. aastatel ehitatud jõujaama ning on pühendunud kaasaegse kunsti kommunikulemisele, kunstiharidusele ja üleüldisele kunstile ligipääsetavuse võimaldamisele. Sellel aastal saab galerii avamisest 30 aastat ning selle aja jooksul on The Power Planti saatnud märkimisväärne edu, mistõttu ta ise kirjeldab end tänapäeval dünaamilise institutsioonina, mis on pühendunud sellise keskkonna loomisele, kus võimalikult erinev publik saab suhestuda nüüdisaegse kunstiga.

West Bund Shanghais

Erinevatest endistest tööstushoonetest ambitsioonikaks ja populaarseks kunstipiirkonnaks on transformeerunud ka West Bund Shanghais, kus kunsti ja kultuuriga tegelevaid institutsioone on kogunenud Huangpu jõe äärde lausa kobarasse.

Kõik algas visioonist ja endisest lennukiangaarist, mille renoveeris Jaapani arhitekt **Sou Fujimoto**. Edasi laienesid kollektsioonid ja tegevused juba teistesse jõeäärsetesse hoonetesse ning kunst on oma erinevates ilmingutes enda alla haaranud terve piirkonna – soovituslik on siin maksimaalse külastajakogemuse saamiseks liikuda ringi jalgrattal. West Bundi kunstikeskuse ja sellega seonduvad projektid teeb eriliseks see, et kui sageli saavad taolised tehased kunstikeskuseks muutumised alguse gentrifitseerimisest ja üksikute kunstnikest, kes midagi nendes kõrvalistes kohtades initsieerivad, siis West Bundi projekt on saanud täieliku toetuse riigilt.

Shanghai ambitsiooniks on viie aastaga saada üheks juhtivaks kunsti- ja kultuurikeskuseks Aasias, mis on vallandanud ka tohutu muuseumide ja galeriide loomise buumi. Ja tundub, et nende missioon on üsna edukas: West Bundi alla kuuluvate kunsti- ja disainigaleriide mitmekülgne programm on rahvusvaheliselt tunnustatud.

Shanghai ambitsiooniks on viie aastaga saada üheks juhtivaks kunsti- ja kultuurikeskuseks Aasias, mis on vallandanud ka tohutu muuseumide ja galeriide loomise buumi.

Minnesota Street Project: Minnesota Street projekti 2017. aasta olulisemate sündmuste hulka kuulub kindlasti tiheda programmiga kunstiraamatu-mess SF Art Book Fair, mis toimub teist korda.

Minnesota Street Ameerikas

Ameerikast võib näiteks tuua Minnesota Streeti projekti, mille märksõnadeks on innovaatus ja dünaamilisus. Minnesota Streeti projekt hõlmab kolme endist kaubaladu Dogpatchi-nimelises San Francisco sadamapiirkonnas. Selles asuvad 11 galeriid ja mitmed väljaüritavad projektiruumid, lisaks veel restoran ja avalikuks kasutamiseks mõeldud ning internetiga varustatud aatrium. Samas piirkonnas asuvast teisest projektiga seotud hoonest võib leida 30 privaatset stuudiot kunstnikele ning erinevaid kunstiloomeks vajalikke vahendeid ja tehnikat.

San Francisco kinnisvarahindade

juures on see üks vähe­seid kohti, kus tänu normaalsele üürihindadele saavad kunstnikud endale stuudiot lubada. Minnesota Streeti projekti jaoks on olulised nii kunst kui ka äri ning nende sümbioos. Projekt keskendub publiku ja kunsti vahelise suhte süvendamisele erinevate haridusprogrammide kaudu, kuid oluline osa Minnesota Streeti projekti tegevusest on kunstnike ja galeriide kunstimüügi soodustamine – kõik nende tulud, ka projekti asutajate poolt loodud kunstiteenuste firma omad, lähevad 100%-liselt projekti kuuluvate kunstnike, galeriide ja institutsioonide toetamiseks.

Noblessner Tallinnas

Kirjel­datud keskuste erinevatest aspektidest õppust võttes on valmimas midagi unikaalset just Tallinna jaoks: täiesti uutel põhimõtetel veeäärne kunsti-keskus on kerkimas Noblessneri sadamalinna­kus, vanasse allveelaevatehasesse.

Keskuse loomise eestvedaja on Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus (EKKAK), mille tiim on seni globaalse nomaadi moel oma projekte vedanud ilma püsiva tegutsemispinnata. 2018. aastal avab EKKAK multifunktsionaalse kunstikeskuse, mis ühendab erinevad kultuurivaldkonnad ja kaasaegse kunstiga seotud organisatsioonid. Keskuse 900-ruutmeetrine pind on jaotatud auditooriumi, näitusepinna ja kontoriruumide vahel, tuues ühise katuse alla pea kõik

näituse ettevalmistuseks vajalikud funktsioonid.

Kuna EKKAK-i peamine eesmärk on rahvusvaheline koostöö ja Eesti kaasaegse kunsti rahvusvahelise nähtavuse suurendamine, siis on oluliseks osaks kavandatavast keskusest ka residentuuriruumid, kus uurimisreisidel välismaa kriitikud ja kuraatorid saavad peatuda. Lisaväärtusi loob keskusele järjest aktiivsemaks muutuv sadamalinaku keskkond, millest ei puudu unikaalne trepistik päikeseloojangu vaatamiseks, juurdepääs mere kaudu ning kulinaarsed elamused. Kunstikirjastus Phaidon nimetas Tallinna mõni aasta tagasi uueks kunstilinnaks, millel tuleks silma peal hoida. Õige pea on põhjust tulla seda sünergiat Noblessneris oma silmaga kaema. ✕

Noblessner: õige pea on põhjust tulla seda sünergiat Noblessneris oma silmaga kaema.

Täiesti uutel põhimõtetel veeäärne kunstikeskus on kerkimas Noblessneri sadamalinna-kus vanasse allveelaevatehasesse.